

Література

1. Бречко О. В. Криптовалюта як феномен нової фінансової інфраструктури: проблематика теоретичного осмислення та практичного використання. Економічний аналіз: зб. наук. праць. Тернопіль : ВПЦ ТНЕУ «Економічна думка». 2017. Том 27. № 3. С. 144–150.
2. Григоревська О. О, Салазкін С. Л. Особливості функціонування віртуальних криптовалют: економічний аспект. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. №14. С. 760-765.
3. Марченко Н. А., Ю. Краснянська Ю. В. Реалії функціонування криптовалют на світовому та вітчизняному ринках. Ефективна економіка: ел. наук. видання. 2018. № 5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/53.pdf
4. Офіційний сайт Bitcoin. URL: <https://www.bitcoin.com/info/bitcoin-glossary>.
5. Проект Закону про обіг криптовалют в Україні від 06.10.2017 № 7183. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684.
6. Проект Закону про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні від 10.10.2017 № 7183-1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710.
7. Проскурович О. В., Мішина І. О. Криптовалюта та її основні види. Сучасні інформаційні технології та системи в управлінні : зб. матеріалів І Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів і студентів, 19–20 квіт. 2018 р. ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». К. : КНЕУ, 2018. С. 187–188. URL: http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/25580/1/SIT_18_82.pdf.

ОЦІНЮВАННЯ ЗАГРОЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ПОЛТАВСЬКОГО РЕГІОНУ

Т.М. Завора, кандидат економічних наук, доцент
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка, м. Полтава

Посилення економічної та політичної нестабільності в державі під сукупним впливом внутрішніх і зовнішніх чинників та загострення соціальних проблем зумовлює потребу їх глибокого осмислення. В умовах бюджетної децентралізації та передання низки повноважень з державного на місцевий рівень питання забезпечення соціально-економічної безпеки регіону є першочерговим. За таких умов подальший соціально-економічний розвиток регіону потребує:

захисту від загроз;

корегування механізмів та інструментів його забезпечення на засадах спільної відповідальності суспільства, держави, бізнесу, подальших партнерських відносин місцевої влади з бізнесом із питань реалізації стратегічних завдань соціальної політики на місцевому рівні, що сприятиме підвищенню спроможності держави щодо виконання своїх функцій у сфері захисту прав і свобод людини в ринкових умовах, забезпеченню результативності соціальної політики й системи соціального захисту на загальнодержавному рівні з урахуванням існуючих диспропорцій у соціально-економічному розвитку регіонів, створенню передумов підвищення добробуту та якості життя населення [1].

Відповідно до Методичних рекомендацій, затверджених наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України», оцінювання економічної безпеки держави здійснюється за її дев'ятьма складовими за допомогою зазначених у методичні індикаторів та математичного апарату [2]. Але оцінювання економічної безпеки держави в умовах трансформаційних змін потребує подальшого вивчення та удосконалення. У свою чергу правомірно зазначити і на необхідність запровадження методичного апарату для оцінювання соціально-економічної безпеки регіону, що є вкрай важливим для прийняття управлінських рішень з метою відвернення та мінімізації потенційних загроз на регіональному рівні.

Аналіз індикаторів оцінювання стану соціальної складової економічної безпеки держави за 2013-2017 рр. дозволив виявити показники, які мали позитивний вплив на інтегральний показник соціальної безпеки:

відношення середньомісячної номінальної заробітної плати до прожиткового мінімуму на одну працездатну особу;

співвідношення загальних доходів 10% найбільш та найменш забезпеченого населення;

загальна чисельність учнів денних загальноосвітніх навчальних закладів.

Задовільне значення мали такі індикатори оцінювання соціальної безпеки держави:

частка населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими 75 % медіанного рівня загальних доходів (але наявна тенденція до зниження до незадовільного рівня);

обсяг видатків зведеного бюджету на освіту;

рівень зайнятості населення у віці 15-70 років (але наявна тенденція до зниження до незадовільного рівня).

Незадовільні значення приймали такі показники:

відношення середнього розміру пенсії за віком до прожиткового мінімуму осіб, які втратили працездатність, яке мало тенденції до зниження до небезпечного рівня;

сума несплаченої заробітної плати станом на 1 січня (1 липня) до фонду оплати праці за грудень (червень) звітного року.

Між незадовільним та небезпечним рівнем знаходився індикатор «рівень злочинності».

Перевищували критичні значення такі індикатори:

частка витрат на продовольчі товари в споживчих грошових витратах домогосподарств;

обсяг видатків зведеного бюджету на охорону здоров'я;

чисельність ВІЛ-інфікованих осіб з діагнозом, що встановлений уперше в житті;

чисельність хворих на активний туберкульоз із діагнозом, що встановлений уперше в житті;

відношення середньомісячної заробітної плати, нарахованої в середньому за годину, у країнах ЄС-28 та в Україні [3].

Таким чином, найбільшими проблемами, що вплинули на стан соціальної безпеки держави протягом досліджуваного періоду стали:

фінансово-економічна криза;

ризики бідності, безробіття;

ризики з несплати (заборгованості) заробітної плати працівникам;

низький рівень пенсійного забезпечення;

корупція;

велика кількість захворювань та недостатній рівень фінансування у сфері охорони здоров'я населення.

Значні диспропорції у стані та тенденціях регіонального розвитку України потребують виявлення, аналізу, оцінювання загроз на рівні окремого регіону та визначення заходів щодо мінімізації їх впливу в системі пріоритетів економічного розвитку держави.

Таким чином, оцінювання стану соціально-економічної безпеки регіону повинно здійснюватися з урахуванням теоретичних основ формування соціально-економічної безпеки регіону й використання різноманітних методів організації самого процесу.

Алгоритм оцінювання являє собою послідовність застосування сукупності методів діагностування з певною послідовністю для розв'язання конкретних задач.

Елементами системи оцінювання соціально-економічної безпеки регіону є об'єкти, методи та засоби оцінювання.

Одним з етапів оцінювання є аналіз загроз соціально-економічній безпеці регіону [4-7]. Аналіз загроз соціально-економічній безпеці

Полтавського регіону за 2013-2017 рр. здійснено за такими її складовими як виробнича, продовольча, інвестиційно-інноваційна, соціальна, зовнішньоекономічна та демографічна.

Серед індикаторів, які характеризують соціальну складову соціально-економічної безпеки Полтавського регіону, тенденцію до покращення значень мали показники:

частка населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими 75% медіанного рівня загальних доходів;

відношення середньомісячної номінальної заробітної плати до прожиткового мінімуму на одну працездатну особу;

відношення середнього розміру пенсії за віком до прожиткового мінімуму осіб, які втратили працездатність; наявність житлового фонду в середньому на одну особу, м²;

загальна чисельність учнів денних загальноосвітніх навчальних закладів, відсотків до загальної чисельності постійного населення у віці 6-17 років.

Негативно вплинуло на соціально-економічну безпеку Полтавського регіону зростання таких показників:

рівень злочинності (кількість злочинів на 100 тис. осіб населення) з 12256,21 у 2013 р. до 16173,3 у 2017 р.;

зниження рівня зайнятості населення у віці 15-70 років з 59,4% у 2013 р. до 57 % у 2017 р.;

зменшення показника «чисельність спеціалістів, які виконують науково-технічні роботи, до чисельності зайнятого населення (на 1 тис. осіб)».

За результатами аналізу визначено загрози соціально-економічній безпеці регіону, зокрема в інвестиційно-інноваційній складовій, яка порівняно з іншими знаходиться в найбільш кризовому стані, незважаючи на те, що валовий регіональний продукт у розрахунку на 1 особу, як і питома вага ВРП Полтавської області у ВВП України зростають, що у цілому є позитивним та свідчить про економічний розвиток Полтавського регіону і високий підприємницький потенціал.

Виявлене зростання витрат на наукові дослідження у Полтавському регіоні за досліджуваний період нівелюється скороченням чисельності працівників, зайнятих у наукових розробках, і зменшенням частки випущеної інноваційної продукції. Недостатній рівень введення інновацій у виробництво призводить до входження на ринок імпортованих товарів замість доступних вітчизняних. Разом з тим продукція вітчизняних виробників стає неконкурентоспроможною на міжнародному ринку, що призводить до зменшення прибутку підприємств та погіршення стану соціально-економічної безпеки Полтавського регіону.

Негативний вплив на окремі складові соціально-економічної безпеки Полтавського регіону мали:

зменшення урожайності основних зернових та зернобобових культур, ц з 1 га площі збирання (виробнича складова);

зростання питомої ваги провідної країни-партнера в загальному обсязі експорту товарів, питомої ваги провідного товару (товарної групи) в загальному обсязі експорту (імпорту) товарів (зовнішньоекономічна складова);

чисельність наявного населення (у % до 1990 року);

коефіцієнт природного приросту на 1 тис. осіб наявного населення;

демографічне навантаження непрацездатного населення на працездатне;

загальний коефіцієнт міграційного приросту, скорочення (-) (на 10 тис. осіб) (демографічна складова);

чисельність спеціалістів, які виконують науково-технічні роботи, до чисельності зайнятого населення (на 1 тис. осіб);

питома вага підприємств, що впроваджували інновації, у загальній кількості промислових підприємств;

питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промисловості (інвестиційно-інноваційна складова);

рівень безробіття (за методологією Міжнародної організації праці);

рівень тривалого безробіття (понад 12 місяців) (макроекономічна складова).

Таким чином, до проблем, що продовжують стримувати соціально-економічний розвиток Полтавського регіону, можна віднести:

соціально-політичну напруженість у результаті військового конфлікту на сході України, який позначився на ускладненні виробничого процесу;

залежність економіки регіону від зміни зовнішньоекономічної кон'юнктури;

високий рівень енергоємності базових галузей промисловості й житлово-комунального господарства;

високі ціни на енергоносії, сировину й матеріали, що збільшує ціну реалізації продукції та стримує зростання виробництва;

недостатність інвестиційних ресурсів для модернізації й технологічного оновлення виробництва, обумовлену певними ризиками для іноземних інвесторів;

невідповідність фахової структури трудових ресурсів потребам ринку.

Література

1. Онищенко В. О. Завора Т. М., Чепурний О. В. Соціальна безпека регіону: теоретичні та прикладні аспекти : монографія. Полтава : ПолтНТУ, 2015. 275 с.
2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 року № 1277. URL: http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm.
3. Статистичний збірник «Україна в цифрах 2017». URL: www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/08/Ukr_cifra_2017_u.pdf.
4. Завора Т. М., Чепурний О. В. Комплексна система моніторингу соціальної безпеки регіону. Соціально-економічні проблеми адаптації реального сектора в сучасних умовах : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. Донецьк: Цифрова типографія, 2013. С. 20–22.
5. Козаченко Г. В., Буколова В. В. Соціально-економічна безпека регіону: поняття та особливості дослідження. У кн.: Економічна безпека: держава, регіон, підприємство : монографія в 3-х т., Т. 2. за заг. ред. В. О. Онищенка та Г. В. Козаченко. Полтава : ПолтНТУ, 2018. С. 169–179.
6. Козаченко Г. В. Буколова В. В. Аналіз підходів до оцінювання соціально-економічної безпеки регіону. Проблеми економіки. 2018. № 1. С. 150-157.
7. Чепурний О. В., Завора Т. М. Методичні підходи до діагностування стану соціальної безпеки регіону. Економіка і регіон. 2012. № 5(36). С. 86–92.

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

О.М. Ковальова, кандидат економічних наук, доцент

А.С. Каплун, здобувач ступеня магістра

Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

Однією з вагомих груп показників в системі оцінки фінансового стану підприємства є показники фінансової стійкості, що характеризують здатність підприємства відповідати за своїми зобов'язаннями. Недостатній рівень фінансової стійкості може спровокувати неплатоспроможність та надалі банкрутство підприємства, надлишковий – обтяжує підприємство надмірними резервами та запасами.

Отже, розгляд проблематики фінансової стійкості в контексті мінливих ринкових зовнішньоекономічних умов в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства відповідає вимогам часу.